

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Габриела Белова – ръководител на катедра „Международно право и международни отношения” и декан на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„Правната сигурност и защитата на обосноващите правни очаквания в правото на Европейския съюз”

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление: 3.6 „Право”, докторска програма „Право на Европейския съюз”

Автор: Екатерина Спасова Методиева – редовен докторант към катедра „Международно право и международни отношения” в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Научен ръководител: проф. д.ю.н. Атанас Семов

I. Общи данни за докторанта и процедурата

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски”. Със Заповед № РД-38-613/24.10.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски” проф. д-р Георги Вълчев съм назначена за член на научното жури, като с решение от първото заседание на журито ми е възложено да изготвя становище. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи, авторефератът и дисертационният труд.

Екатерина Спасова Методиева е завършила специалност „Право” - ОКС „магистър” в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски”, а също така и магистърска програма по Право на ЕС през 2018 г. От 2007 г. работи като адвокат към САК. Зачислена е като редовен докторант към катедра „Международноправни науки” в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”. По време на своето обучение докторантката успешно е изпълнила всички дейности, предвидени в индивидуалния учебен план. В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на

първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. Констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени.

Към дисертационния труд е приложена декларация за оригиналност и достоверност. Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд, вкл. актуалност, методология, научна новост, практическа значимост; включва кратко представяне на съдържанието на труда по глави. Налице е и справка на представените от докторант Екатерина Методиева публикации – общо 4 на брой, в сборници от конференции на СУ „Св. Климент Охридски”, едната под печат, като всички са по темата на дисертацията. Научната продукция разкрива способността на дисертанта за самостоятелно научно изследване и показва творческия ѝ потенциал.

II. Актуалност и значимост на изследвания проблем

Избраната тема на дисертационния труд е значима, като основното съдържание на разработката ѝ съответства изцяло. Тя е напълно дисертабилна и представлява самостоятелно, цялостно и задълбочено изследване в българската научна литература. Разработеният дисертационен труд разглежда принципа за правната сигурност и обосноваватите правни очаквания в правната система на ЕС, като изхожда от концепцията за правна система, възприета от изследователя Робер Алекси, обособяваща три равнища, а именно: легитимно (принципи), нормативно (норми) и приложно (процедури). Както справедливо отбелязва докторантката, поради факта, че правопорядъкът на ЕС, макар и автономен, взаимодейства активно с националните правни системи, води до редица теоретични и практически усложнения. Независимо от това, принципът на правна сигурност и произтичащият от него принцип на защита на обосноваватите правни очаквания още от най-ранните години на интеграционните процеси е признат като вътрешно присъщ на интеграционното право.

Значимостта на труда се съдържа и в извършения анализ на принципите на правната сигурност и защитата на обосноваватите правни очаквания в правото на Европейския съюз през призмата на общата теория на правото. Друга същностна характеристика на представеното научно изследване е неговата интердисциплинарност, предполагаща добро познаване на различни правни отрасли и подотрасли – право на Европейския съюз, обща теория на правото, конституционно право и др.

III. Оценка на резултатите и научните приноси на кандидата

Дисертацията е в обем от 338 страници и е оригинален авторски труд на докторантката Екатерина Методиева. В структурно отношение, тя се обуславя от целите и задачите на изследването. Разработеният труд се състои от увод, четири глави, заключение и списък на използваните източници. Използваната специализирана литература обхваща 85 заглавия - 17 на български език и 68 на английски, френски и испански език. Цитирани са 432 решения на Съда на ЕС, повечето от които са на Големия състав на Съда. Впечатляващ е и научният апарат, който включва 605 бележки

под линия и е доказателство за добросъвестност и прецизност при осъществяване на изследователската дейност. Бележките под линия са разнообразни – както в библиографски, така и в тълкувателен аспект.

За изпълнението на научната задача авторът се основава върху методология, включваща комплексен подход, а именно: правно-догматичният и социолого-аксиологическият метод с оглед използваните видове тълкуване в юриспруденцията на Съда на ЕС, а специално усилие е насочено да се разгледат принципите както в концептуален, така и в практически план. Използваните в труда общонаучни и специални методи на научно изследване не могат да не срещнат одобрение и подкрепа от страна на компетентния читател. Изложението съдържа ясно формулирани тези, разбираеми и аргументирани твърдения. Безспорно, информационните източници като количество и качество също създават необходимата основа за формулиране на изводи и обобщения.

В първата глава на дисертационния труд е разгледано надлежното легитимиране на действието на интеграционната правна система с нейните особености в правните системи на държавите. Разгледана е общата, но и специфичната легитимност на правото на ЕС. Разбира се, както посочва авторката, особеностите на отделните държави носят своите особени национални легитимности, които не може да не се отразят в рамките на общата интеграционна правна система. Националната легитимация на определени същностни за съответните държави особености, призната в конституционната система на Съюза, същевременно обаче придава систематична завършеност, която не оставя основание за национално възражение, но легитимно предявява съюзна претенция за съобразеност във всичките вътрешни правни системи. Дефинирани са предметът, целите и задачите на научното изследване, приложената методологията на изследване, както и факторите, които обуславят научната новост и практическото значение на избраната тема.

Във **втората** глава на труда са анализирани отделните изисквания за правото, произтичащи от съображения за правна сигурност. Като *locus classicus* поред във втора и трета част са разгледани изискванията, които са изведени от изследователя Л. Фулър. Така във втора глава се разглеждат изискванията законът да има общ характер, да е проспективен и да осигурява нужната яснота, като последното кореспондира на една от основополагащите доктрини в правото на ЕС – *acte clair*. Обсъдени и разгледани са методите на интерпретация, използвани в юриспруденцията на Съда на ЕС, чрез които се достига до аргументирани изводи и необходимата степен на правна сигурност при тяхното добро познаване.

Третата глава на изследването е посветена на изискванията за забрана за предписване на невъзможното, стабилност и съгласуваност. Необходимостта от стабилност и съгласуваност поставя най-много проблеми за хармоничното съчетаване на интеграционните правни разрешения в национален план. Разгледана е проблематиката на противопоставяне на национални правни положения, консолидирани от правната сигурност като окончателни от една страна, и съюзната законност, от друга страна. Докторантката е достигнала до изводи относно методиката, по която в определени случаи

правната сигурност на ниво Европейски съюз може да припознае резултатите от вътрешната правна сигурност, както и други случаи, когато това е невъзможно или нежелателно.

Четвъртата глава на това изследване е посветена на процедурите и тяхното значение за ефективността на съюзната правна система и гарантиране на правната сигурност. Разгледани са процедурите по правосъздаване на ниво Европейски съюз, които трябва да осигурят качеството на съюзните правни актове чрез удовлетворяване на изискванията за правна сигурност, но и за тяхната обществена приемливост. Отделено е внимание на процедурите по правоприлагане, които се развиват на национално ниво, и възможностите за постигане на правна сигурност чрез взаимодействие със Съда на ЕС. Основно значение имат националните правни системи поради факта, че съюзната правна система разчита на националните съдебни процедури за осигуряването на полезния ефект на правото на Съюза и изхожда от изначалната презумпция за тяхната ефективност.

Споделям оценката на дисертанта, както и повечето научни изводи, направени в хода на изложението. Част от тях допълват и поясняват съществуващи теоретични положения, други извеждат нови заключения и предложения. Безспорно, в определени части анализът се отличава с оригинален характер и представлява принос към специализираната българска научна литература в областта на принципите на правна сигурност и защитата на обосноваваните правни очаквания.

Научната смелост на авторката и самият избор на тази изключително сложна, философско-теоретична проблематика, вече имат приносен характер. Научноизследователската задача е формулирана доста смело, каквито са и част от изводите, в частност, че: *„Принципът на правна сигурност е принцип – „чадър“,своеобразна защита на интегритета на всяка правна система, който при определени извънредни обстоятелства не допуска правото да изневери само на себе си....”*. Независимо от прекомерния ентузиазъм, присъщ за млад автор, докторантката Екатерина Методиева демонстрира задълбочени познания и качества на изследовател.

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки относно коректното цитиране на източниците, прецизното формулиране на научните приноси, избягване на известни повторения на определени места от изложението и др., които, по мое мнение, следва да бъдат коригирани при евентуално бъдещо публикуване на дисертационния труд като монография.

Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда на колежата Екатерина Методиева.

IV. Заключение

Дисертационният труд „Правната сигурност и защитата на обосноваваните правни очаквания в правото на Европейския съюз“ съдържа обобщения на сериозен научен

проблем, и представлява оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”. Представената разработка показва, че докторант Екатерина Методиева притежава задълбочени познания в областта на правото на Европейския съюз, като демонстрира качества за самостоятелни научни изследвания. Предвид гореизложеното и в качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, убедено давам своята **положителна** оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Екатерина Методиева в област на науката - 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Право на Европейския съюз”.

04.11. 2024 г.

Проф. д.н. Г. Белова